

LUDMILA SULITKOVÁ — JANA ŠKOPOVÁ

**DOSUD NEEDEDVANÉ ZÁZNAMY Z KRONIKY
BRNĚNSKÉHO LÉKÁRNÍKA JIŘÍHO LUDWIGA
(1574—1603)**

V Archivu města Brna je pod sign. 7245 ve Sbírce rukopisů a úředních knih města Brna uložen významný rukopis ke studiu společenskopolitických poměrů v Brně ve 2. pol. 16. stol. a na počátku 17. stol., totiž tzv. Kronika lékárníka Jiřího Ludwiga z let 1555—1604¹. Pozdější dodatky sem zanesené jeho potomky pro léta 1616—1685 mají především biografickou hodnotu a místní události opomíjejí, přinášejí jen — jak uvedeme níže — některé zajímavé zprávy obecnějšího významu. Podle vlastnoručních poznámek J. P. Cerroniho na předním přideštní rukopisu je to týž Ludwigův autograf, který Cerroni koupil od komárovského správce a současně i vetešníka N. Kosteleckého v r. 1788 a jehož edici pořídil v polovině minulého století P. Chlumecký.² Jedná se o edici na úrovni své doby, k jejímž kladům patří množství výkladových poznámek odpovídajících tehdejšímu stupni poznání především lokálního brněnského vývoje ve sledovaném období. Podobně s uznáním je nutno hodnotit i Chlumeckého úvod k edici, v němž se snažil shromáždit veškeré dostupné biografické údaje o Jiřím Ludwigovi a posoudit spolehlivost jeho záznamů, které jsou pro období do 90. let 16. stol. stylizovány stručně, s převahou životopisných údajů o předních brněnských měšťanech té doby, a až poté nastupují podrobnější zprávy referující o událostech zásadního významu pro život města, které se v souhlase s obecným vývojem projevovaly hlavně v rovině náboženských sporů a příslušnosti k tomu či onomu věrovyznání.³

I když vcelku možno říci, že většina Chlumeckého zjištění zůstává ještě i dnes v platnosti a že jeho přepis Ludwigova textu psaného v brněnském

¹ Rukopis byl dříve ve vlastnictví Zemského, později Státního oblastního archivu v Brně, kam byl získán spolu s Cerroniho sbírkou. Odtud byl delimitován do Archivu města Brna v r. 1941.

² *Des Rathsherrn und Apothekers Georg Ludwig Chronik von Brünn (1555—1604)*, hrsg. von P. Ritter v. Chlumecký, Brünn 1859.

³ Srv. Studie V. Buriana citovaná v pozn. 6.

německém nářečí je v zásadě spolehlivý,⁴ při porovnání edice s originálem kroniky překvapila skutečnost, že plných 136 záznamů s nejrůznějšími biografickými údaji bylo Chlumeckým opomenuto s odůvodněním,⁵ že se v záznamech jednalo o nevýznamné osoby. Tato argumentace však nikterak neobstojí, neboť v kronikářském díle postihujícím jistou epochu má i každá okrajová poznámka svou historickou hodnotu. Chlumecký tak nejen porušil celistvost historického dokumentu, ale navíc jeho eliminace byla natolik nahodilá, že nevzal v úvahu ani údaje o osobách, které mu z jiných záznamů byly známy, a o nichž sám musel vědět, že se týkaly významnějších patricijů (např. Šimona Grüblera, Hanuše Sermansteinera, Tomáše Nagla atd.). Jeho nedůslednost podtrhuje zjištění, že v edici tak vlastně vynechal plnou čtvrtinu z Ludwigových záznamů,⁶ přičemž dnešní stav vědomostí o společenské struktuře města na přelomu 16. a 17. století a jednotlivých reprezentantech tehdejšího dění vhodně doplňují i ty zmínky, které ve své době mohl považovat za nevýznamné.⁷

Domníváme se tedy, že pro dokreslení dobové situace⁸ je nezbytné upozornit na dosud neznámé údaje zapsané lékárníkem Jiřím Ludwigem v je-

⁴ Na případné nesrovnalosti s doplněním nových skutečností chceme poukázat v širší koncipované studii, jež by se měla stát součástí vydání českého překladu Ludwigovy kroniky. Na tomto místě jen upozorňujeme, že jsme se pokusili osvětlit původ J. Ludwiga, neboť jisté indicie v jeho kronice naznačují, že jeho předkové žili v Chebu (on sám se již narodil v Brně). V této souvislosti děkujeme za ochotu pracovníkům Okresního archivu v Chebu, kteří sice potvrdili výskyt tohoto příjmení v Chebu v 16. stol., o jeho rodičích (otec Hanuš Michal, matka Veronika) či jiných blízkých příbuzných však nezjistili žádná konkréta.

⁵ Úvod k edici (srv. pozn. 2), s. XII.

⁶ Do edice bylo pojata 385 záznamů. Těch bylo doposud nejuplněji využito v těchto pracích: G. Trautenberger: *Die Chronik der Landeshauptstadt Brünn*, III, Brünn 1896; V. Burian: *Vývoj náboženských poměrů v Brně 1570—1618*, Brno 1948; Ludwigovy údaje o lékárnících využili důkladněji: B. Šedivý: *Příspěvky k dějinám lékárnictví na Moravě a ve Slezsku*, Lékárnická knihovna 2, Praha 1905; J. S. Novák: *Brněnské lékárny*, Lékárnické listy 1937. Doplnky k životopisným údajům o Ludwigovi, hlavně zveřejněním jeho testamentu, přinesl W. Schram: *Ein Buch für jeden Brünner*, II, Brünn 1902, s. 11—15.

⁷ Srv. pozn. 4, 8.

⁸ V dalším (srv. pozn. 4) zhodnotíme autora a jeho dílo v širších dobových souvislostech, zde jen uvádíme, že v Brně za života Ludwigova působilo po kratší či delší dobu dalších 16 lékárníků (oproti poznatkům dosavadní literatury k této problematice jsme jména dalších lékárníků — např. Viléma Schlitta — doplnili na základě excerptce dobových městských úředních knih) a kromě slavného lékaře Tomáše Jordána z Kluže (Klausenburku) ještě 12 lékařů. Jejich jména uvádíme podle chronologického sledu výskytu v městských knihách brněnských. Jsou to: Jan Kolesa, zmíněný Tomáš Jordán, Achilles Kromerus, Jan Sigelius, Kryštof Wexius, „medicus“ Jakub Penicke, Šimon Grineus, učitel lékařství Hanuš Well, Hanuš Freisinger, Vilém Maier (Maier), Tiburcius Galleranus, Matyáš Timinius, Matyáš Levin. Žádného z nich neuvádějí souborné práce k dějinám lékařství. Srv. F. V. Peřinka: *O moravských lékařích zemských, 1565—1760*, Praha 1917; J. Juna: *Průkopníci medicíny*, Praha 1917; L. Niklíček — K. Štern: *Dějiny medicíny v datech*, Praha 1969. K socioprofesionální analýzám pro Brno ve sledovaném období viz L. Sulitková: *Ke kritice pramenů hromadné povahy k dějinám měst v 16. stol. (na příkladu Brna)*, Časopis Matice moravské, 105, 1986, s. 288 až 304.

ho kronice a předložit je širší čtenářské veřejnosti v českém překladu i v originálním znění. Protože P. Chlumecký v edici všechny záznamy seřadil důsledně chronologicky a obměnil tak, zvláště v první části rukopisu, kde byly zaznamenány výtahy či zmínky o různých městských privilegiích a listinách či jednáních rady a městského soudu, sled Ludwigových zápisů, podáváme nejprve popis kroniky podle jednotlivých folií, abychom čtenáře co nejvíce přiblížili originální podobě rukopisu.⁹ Rozepisujeme tedy také tzv. dodatky, které rovněž nebyly P. Chlumeckým pojaty do edice Ludwigovy kroniky, i když — jak bylo výše naznačeno — místní poměry osvětlují jen okrajově, především prostřednictvím životopisných dat Ludwigovy dcery, vnuka Maxmiliána Ferdinanda Grešla z Hohenfelsu¹⁰ a jeho dětí ze dvou manželství. Historickou hodnotu těchto dodatků zvyšují však podrobnější relace o Tökölyho povstání a vojenských výpravách proti Turkům, jichž zřejmě byl — podle zasvěcenosti výkladu — Maxmilián Ferdinand přímým účastníkem.

Popis rukopisu podle kodikologických zásad:

Pap., 1555—1604, 1616—1685, VII + 79 ff., 31,5 × 20 cm, vazba dobová, pergamenová, *foliace* původní inkoustem (do f. 61), platná, novodobá tužkou (ff. I—VII, 62—79). Novodobá paginace tužkou, neplatná (zřejmě Cerroniho rukou). Ff. Iquater, 4v—7v, 55v, 70r—79r prázdná. Ff. I a Ibis vlepeno, f. Iter a f. Iquater dodatečně vevázána.

Písmo: Ruka A — německá novogotická kurzíva, případně latinská humanistická polokurzíva — Jiří Ludwig. Ruka B — německá novogotická kurzíva (f. 55r) — zřejmě Kateřina, Ludwigova dcera. Ruka C — německá novogotická kurzíva (ff. 56r—69v) — zřejmě Ferdinand Maxmilián Grešl, Ludwigův vnuk. Ruka D — německá novogotická kurzíva (ff. Ibis — Iquater, IV) — J. P. Cerroni. — *Vazba*: desky pergamenové z tužšího pergamentu. Použito listu ze staršího rukopisu — kaligrafická gotika 14. stol., text náboženského charakteru ve dvou sloupcích, inkoust hnědý. Rubrikace červenomodrá, 1 iniciála — modrá, zdobená červenými vlasovými tahy. Čitelnost písma snížena opotřebením a skvrnami od vody. Na přední desce rozmazaný monogram. V přední a zadní desce po dvou otvorech, jimiž zřejmě byly protaženy šňůrky pro zavazování. Dnes odtrženy. Přídeští papírová. Na předním přídeští vlastnoruční záznam J. P. Cerroniho — „Dieses manuscript hat verfasst Georg Ludwig, siehe die Seite 8. Ich Cerroni erkaufte es von dem N. Kosteletzki, Wirth in Kumrowitz, der sich auch mit Tandlergewerbe abgab 1788, Cerroni manu propria“. Zde též oválné, ne příliš zřetelné razítko zemského archivu v Brně. — *Filigrán*: dvojhlavý orel, varianta Briquet 9242¹¹. — *Stará signatura*: 237 Zemský archiv Brno (štítek na hřbetě).

⁹ Popis rukopisu podal sice již M. Švábenský: *Inventáře a katalogy fondů Státního oblastního archivu v Brně*, Cerroniho sbírka II, Brno 1973, s. 434 (srv. pozn. 1), vzhledem k účelu svého soupisu ale samozřejmě nemohl podávat rozpis každého jednotlivého folia.

¹⁰ J. Pilnáček: *Staromoravští rodové*, Vídeň 1930, s. 177; týž: *Neznámé rody a znaky staré Moravy*, k vyd. připravil M. Švábenský, Brno 1983, s. 42, č. 137.

¹¹ C. M. Briquet: *Les filigranes 1907* (k dispozici nám bylo III. vydání z r. 1968 v edici *Monumenta chartae papyrae historica illustrantia*).

KRONIKA LÉKÁRNÍKA JIŘÍHO LUDWIGA
Z LET 1555—1604.
DOPLŇKY Z LET 1616—1685.

- I rv Seznam osob nově přijatých do městské rady z let 1564—1608 s poznámkami o ročním datu jejich úmrtí.
- I bis r Stvrzení věrohodnosti rukopisu třemi předními měšťany — jejich podpisy a sekretní pečetě (Demetrius Reich, Hans Migl, G[eorg]¹² Haller) s Cerroniho poznámkami o jejich funkcích a postavení k r. 1624.
- I ter Základní životopisné údaje o Jiřím Ludwigovi zaznamenané J. P. Cerronim.
- I r—IV r Seznamy osob v sedících radách za léta 1592—1608¹³.
- IV r Detto k r. 1628 a 1698 — doplňky zaznamenané J. B. Cerronim (zřejmě podle rkp. AMB, sign. 102).
- 1 r Několik stručných záznamů — 1560 o koupi Špilberku městem — edice s. 9, 1444 o popravě radních pánů, kteří se dopustili krádeže — edice s. 8; nedatovaný záznam o půjčce křížovníkům — edice *neuvádí*; 1243 o tzv. základací listině města Brna — edice s. 6, CDB IV/1, č. 17; 1544 o možnosti dovézt k vlastnímu užítku do Brna víno a pivo příslušníky vyšších stavů — edice *neuvádí*; 1599 o jednání na pražském hradě v „zelené světnici“ ohledně domu Zachariáše z Hradce — edice s. 47.
- 1 v Záznam k 1599 IX. 24 o dohodě ve věci splátky dluhu obchodníkem Michalem Reichem jeho obchodním partnerům — edice s. 47. Dole Ludwigův monogram a přípisek „actum in meo consulato“.
- 2 r Záznam k 1599 X. 6 o popravě zloděje Macka Mastikulky (se svými společníky spáchal 14 vražd), — edice s. 47; k 1599 X. 15. o osočení Benedikta Umlaufa Simonem Grüblerem, že do rady byl neoprávněně přijat Oldřich Lilgenblatt — edice s. 47; k 1316 III. 30 o donaci Obřan městu králem Janem — edice s. 7; k 1469 IV. 14 o donaci dvora v Měnině a mlýna pod Puhlíkem městu králem Matyášem — edice s. 8
- 2 v Záznam k 1469 IV. 6 o donaci Ostrovačic městu králem Matyášem — edice s. 9.
- 2 v—3 v Výtahy z městských privilegií: 1292 III. 13 o svobodné volbě městské rady — edice s. 7, CDM IV, č. 303; 1307 I. 29 o osvobození Brňanů od placení mýta — edice s. 7, CDM VI, č. 3; 1348 III. 22 (v rukopise nesprávně k 1408) o příkazu obchodníkům jezdit přes Brno — edice s. 8, CDM VI, č. 761; 1352 III. 31 o zákazu koupě domů v Brně příslušníky vyšších stavů — edice *neuvádí*, CDM VIII, č. 203.
- 4 r Výtah z privilegia z 1243 leden o osvobození Brňanů od mýta — edice s. 6, CDB IV/1, č. 17.
- 4 rv Záznam k 1600 III. 6 o rozhodnutí rady, jak potrestat řemenářského tovaryše Jiřího Schubarta ze Svidnice za vraždu — edice s. 50.
- 4 v—5 v Záznam k 1600 III. 16 o konečném rozhodnutí rychtáře a přísedících radních ve věci kloboučnického tovaryše Kollweise, nepřiznávajícího se k otcovství — edice s. 51—52.

¹² Křestní jméno, zaznamenané pouze iniciálou, jsme mohli doplnit na základě excerptu ze soudobých městských knih.

¹³ Tyto seznamy bylo z dochovaných pramenů možno porovnat pro zkoumané období pouze z rkp. AMB, sign. 101 — obnovování rady v letech 1591—1599 a z přílohy do tohoto soupisu vložené, zahrnující složení rady ustanovené na jaře (vždy týden po velikonočních) r. 1604. Částečné údaje o úřadujících purkmistrech jsme mohli využít z tzv. kopiáře městské korespondence — rkps. AMB, sign. 81—89 z let 1590—1609. Z konfrontace vyplynulo, že Ludwigovy údaje jsou s úředními záznamy zcela shodné, a tedy spolehlivé. Pro jejich věrohodnost je možno je využít jako doplňující pro léta 1599—1603 a 1605—1608, pro něž úřední záznamy chybějí.

- 6 r Záznam o listině z 1532 II. 11 konfirmující předání kolatury kostela sv. Jakuba městu — edice s. 9.
Záznam k 1600 IX. 11 o jednání týkajícím se hustopečských vinic Štěpána Frýdeckého — edice s. 56.
- 6 rv Záznam k 1601 VI. 14 o neobvyklé svatbě dcery Kryštofa Schwanze s Matyášem Gerentschem z Vidně, která se konala u sv. Jakuba za nepřítomnosti ženicha, který musel odjet do Uher — edice s. 68—69.
- 8 v—54 v *Kronika Jiřího Ludwiga 1555—1604* — přeložené doplňky viz níže.
- 55 r—69 v *Doplňky následovníků 1616—1685*.
- 55 r Záznam k 1616 IV. 24 o svatbě Ludwigovy dcery Kateřiny s Janem Grešlem.
Záznam k 1617 VI. 11 o narození jejího syna Maxmiliána.
Záznam k 1624 V. 4 o úmrtí Jana Grešla, který byl pochován františkány od sv. Bernarda.
Neukončený záznam — jen datum „1627 den 1“.
- 56 r Záznam k 1654 VII. 25 o úmrtí Kateřiny Barbary Grešlové z Liebenecku,¹⁴ která byla pochována u sv. Jakuba.
- 56 v Záznam k 1646 IX. 30 o úmrtí Bartoloměje Grešla z Hohenfelsu, adoptivního otce Maxmiliána Grešla,¹⁵ pochovaného františkány od sv. Bernarda v kostele u sv. Jakuba pod náhrobkem Jiřího Ludwiga z Liebenecku¹⁶ v sakristii.
Záznam k 1647 II. 12 o svatbě Maxmiliána Ferdinanda Grešla z Hohenfelsu s Justinou Kleinertovou z Olomouce.
- 57 r Záznam k 1648 II. 24 o narození dcery Maxmiliány a jejím křtu u sv. Jakuba.
- 57 r—58 v Záznamy o narození dalších 8 dětí Maxmiliánových z manželství s Justinou. U většiny záznamů je inkoust vybledlý k nečitelnosti. Podle označení křížkem zřejmě tři z dětí předčasně zemřely.
- 59 r Záznam k 1667 (další nečitelnost)¹⁷ o úmrtí Justiny. Inkoust vybledlý k nečitelnosti.
- 59 v Záznam k 1670 II. 20 o novém sňatku Maxmiliánové s Ludmilou Alblovou, dcerou tribunálního registrátora a expeditora Michala Karla Albla.

¹⁴ V tomto záznamu se poprvé setkáváme s predikátem z Liebenecku. Sám Ludwig jej ve své kronice u svého jména neuvádí a ani v zachovaných městských úředních knihách tohoto období, námi excerpovaných, u jeho jména nefiguruje. J. P i l n á č e k: *Staromoravští rodové*, s. 529 považuje za nespornou až nobilitaci Jiřího Konstantina Ondřeje Ludwiga r. 1667. Na základě studia křestních matrik od sv. Jakuba z let 1587—1607 (AMB, Matriky, sign. 1/1, 1/2) jsme se snažili zjistit, zda kromě Kateřiny měl Jiří Ludwig ještě další děti. V matrice sign. 1/1, pag. 49 se uvádí, že 1598, IX. 10. byl pokřtěn Tobiáš, syn Jiřího Ludwiga a jeho manželky Doroty. Tobiáš pocházel z prvního manželství. O tři roky později, 1592, I. 19. se z druhého manželství narodila dcera Anna (pag. 94).

¹⁵ Viz pozn. 10.

¹⁶ Viz pozn. 14. O Ludwigově náhrobku nepodává žádných zpráv ani B. B r e t h o l z (*Die Pfarrkirche St. Jakob in Brünn*, Brünn 1901), ani Š. M a u r, kazatel od sv. Jakuba, který na počátku 19. stol. pořídil výtahy z nejstarších svatojakubských matrik a který v oddíle, v němž zaznamenal úmrtí předních brněnských měšťanů v námi sledovaném období, věnoval pozornost i náhrobkům umístěným v jednotlivých částech farního kostela sv. Jakuba. AMB, fond. S 1, inv. č. 6.

¹⁷ U jmen křestních volíme přepis do českého jazyka podle dnešního úzu, příjmení převádíme do současné spisovné normy české či německé podle jazyka zápisů. V případech, kdy znění v prameni je v různých variantách anebo je od dnešní normy vzdáleno, uvádíme je vždy v závorkách. Je-li původní forma zápisu do současného spisovného jazyka obtížně převeditelná, ponecháváme jméno v originálním znění a pro upozornění za něj připojujeme vykřičník.

- 59 v—60 v Záznamy k l. 1672—1680 o narození 4 synů Maxmiliánových, z nichž tři záhy zemřeli. Záznam o úmrtí není pouze u Mariana, narozeného 1675.
- 61 r Záznam k 1680 X. 25 Maxmiliána Ferdinanda Grešla z Hohenfelsu o spatření komety v Brně a o jiném znamení pozorovaném současně v Uhrách.
- 62 r Záznam k 1682 I. 12 týkající se Maxmiliánova snu o císaři Leopoldovi I.
- 62 r—64 r Relace k 1683 VIII. 29 o pomoci polského krále Jana Sobieského císaři v bojích proti Turkům, jeho tažení do Brna a následném vítězství nad Turky před Vídní, oslavě tohoto vítězství, opakovaném střetnutí u Parkánu (Štúrova) a konečného vítězství „křesťanů“.
- 64 r—67 r Relace od r. 1684 — zprávy o Tökölyho povstání, střetnutí s Turky u Jágru, jejich oslabení na moři benátskou flotilou u Dubrovníku, obležení pevnosti Budína hlavním velitelem hrabětem Šternberkem, opětovném námořním vítězství Benátek nad Turky a obnovených bojích s Turky u Starého Budína.
- 67 v—68 v Relace od r. 1685 o vítězství císařských u Nových Zámek, a přípravě uzavření míru s Turky.
- 69 rv Relace o zajetí Tökölyho tureckým pašou u Velkého Varadína (jeho deportace do Cařihradu) a vítězství „křesťanů“ u Aradu.

PŘELOŽENÉ DOPLŇKY (DOPOSUD NEEDEDVANÉ).

1. f. 8r	16. října skonal počestný pán Šebestián ¹⁷ Čert (Tzerte), Bůh mu budiž milostiv.	1574
2. f. 8r	Tohoto roku 10. července zemřel pan Mates Schnabl.	
3. f. 8r	Tohoto roku (vynecháno místo) zemřel pan Trabentzy (!).	
4. f. 8r	5. prosince zemřel pan Jindřich Růf (Ruef).	
5. f. 8r	4. prosince zemřel mistr Mikuláš Goltschmid.	
6. f. 8v	26. ledna vystrojil svatbu s jednou z kláštera z Tišnova (Tischowitz) ¹⁸ Vavřínc Gulden.	1575
7. f. 8v	30. ledna vystrojil svatbu s paní Janin Berger z hostince před Brankou (vor dem Tierl) ¹⁹ .	
8. f. 8v	14. února měl svatbu Hanuš Polák.	
9. f. 8v	21. března zemřela Anna, manželka mistra kameníka Jakuba Fuchse.	
10. f. 8v	10. ledna se v Olomouci oženil Jiřík Pröckl (Preckhl) s dcerou kuchaře Bartla.	1577
11. f. 9r	3. února se oženil Matouš Schwarzl s Markétou, dcerou Hanuše Sermansteinera.	
12. f. 9r	19. května skonal počestný pán Hanuš Hirsch, měšťan a radní v Olomouci.	
13. f. 9r	23. května zemřela ctnostná paní, manželka pana Hanuše Klotzmanna (Klotzmann).	
14. f. 9v	31. února se provdala dcera mého pána Regina za Jonáše Hanku (Hantcha).	1580
15. f. 9v	10. února vystrojil svatbu s Marinou, dcerou Hanuše Hapky z Olomouce, Jan Neanter a nechal se oddat v Bystřici (Wisteritz) ²⁰ .	

¹⁸ Tišnov — dnes okr. Brno-venkov.

¹⁹ Stávala na konci dnešní Kobližné ulice přibližně v místech obchodního domu Centrum.

²⁰ Pravděpodobně Bystřice nad Prnštejnem, kterou město Brno koupilo r. 1588. L. Hořák: *Historický místopis země moravskoslezské*, Praha 1938, s. 690; J. Dřímal a kol.: *Dějiny Brna I*, Brno 1969, s. 132.

16. f. 10r 13. srpna zesnula v Pánu moje chůva, paní Barbora, manželka pana Hanuše Sermansteinerja.
17. f. 10r 14. června skonala paní Justina, sestra pana Petra Jankovského. 1581
18. f. 10v 19. července zemřel Václav Sobotecký (Zobotetzky).
19. f. 10v 5. srpna skonala počestná paní, první manželka pana Šimona Grüblera (Kribler).
20. f. 10v 17. září měl svatbu Abraham Pavel (Pawli) s Anežkou, dcerou řezníka Šebesty.
21. f. 10v 3. prosince zemřel Pavel Kuiale (Juijali).
22. f. 10v 7. prosince zemřel František Brüerl (Prierle).
23. f. 11r 21. ledna vystrojil svatbu se Salomenou, dcerou pana Jindřicha, Jeroným Hamerl. 1582
24. f. 11r 4. února měl svatbu Linhart Štastný s pannou Salomenou, dcerou pana Šebastiana Túrnera (Tierner), v klášteře v Zábřdovicích (Obrowitz)²¹.
25. f. 11r 11. dubna skonala v Pánu počestný pán Jindřich Rauch, zlatník.
26. f. 11r 12. dubna skonala počestný a moudrý pan Wolf Nagl.
27. f. 11r 26. května se znovu oženil Vavřinec Gulden.
28. f. 11r 12. července mezi 10. a 11. hodinou udeřil blesk u kostelníka Hanuše von Schön (Schen)²² přímo do střechy, roztrhl všechny závory a začalo hořet, požár postupoval seshora nejprve do místností.
29. f. 11r 20. července se narodila Barbora, dcera pana Hanuše Pesingera.
30. f. 11v 10. srpna skonala počestný mistr krejčí Martin Kesler, Bůh mu budiž milostiv.
31. f. 11v 16. září zemřel pan Bernard Brivin.
32. f. 11v 20. ledna se oženil pan Michal Reich s Markétou, dcerou Michala Schmida, vdovou po Bramerovi. 1585
33. f. 11v 24. února se oženil pan Albrecht Barchanter s pannou Salomenou, pozůstalou dcerou po panu Gabrieli Frechovi.
34. f. 12r 26. května se oženil Abraham Sermansteiner s Kateřinou, manželkou bývalého pana Vavřince Strýka (Steirkho).
35. f. 12r 30. prosince skonala počestný a moudrý pán Kašpar Kellau, Bůh mu budiž milostiv.
36. f. 12v 29. června se oženil Martin Wagner s pannou Annou, dcerou Valentína Jana z Nových Sadů (Neustift)²³. 1586
37. f. 12v 13. července se oženil zlatník Hanuš Brem s pannou Reginou Čertovou (Tzertin).
38. f. 13r 17. srpna skonala urozený a ctihodný pán Eliáš Schatervan (!), Bůh mu budiž milostiv.
39. f. 13v 11. ledna vystrojil svatbu s dcerou Václava Zajíce (Seitz) mědikovec Jakub „von Hoff“.
40. f. 13v 12. května zesnula v Pánu počestná matrona, paní Anna Wagneřová, zvaná překupnice.
41. f. 13v 13. května skonala paní Voršila, manželka pana Hanuše Stotze (!).
42. f. 13v 19. července zesnul v Pánu počestný pán Marek Kleinfend.
43. f. 13v 26. září skonala urozený a ctihodný pán Florian Pravětický (Pravaticzky), Bůh buď milostiv a milosrden jeho duši. 1588
44. f. 14r 16. října vystrojil svatbu Martin Metzl z Vyškova (Wischau)²⁴.
45. f. 14r 3. listopadu zesnul v Pánu poutivý pán Wolf Stadler, Bůh mu budiž milostiv.

²¹ Dnes část Brna.

²² S největší pravděpodobností město Schön v horním Rakousku. *Ritters Geographisch-statistisches Lexikon*, Leipzig u. Wien 1910, s. 8111a.

²³ Dnes část Brna, ulice na Starém Brně.

²⁴ Vyškov — dnes okr. Vyškov.

46. f. 14r 29. ledna vystrojil svatbu zlatník Vavřinec Austerlitzer s Eliškou, ženou Pavla Prokeše (Prockhchin). 1589
47. f. 14v 11. dubna skonala počestná ctnostná paní Barbora Standlová, Bůh jí budiž milostiv.
48. f. 14v 20. dubna skonala manželka zlatníka Gerharda Hartenacka, dcera Bartla Fischera, zdejšího kostelníka.
49. f. 15r 26. července skonala v Pánu paní Kateřina Kostlachová, manželka pana Davida Reise.
50. f. 15r 25. srpna skonala počestný pán Václav Roučka (Rautschka).
51. f. 15r 28. listopadu skonala v Pánu počestný a moudrý pán Tomáš Nagl.
52. f. 15r 7. ledna skonala počestný mistr Michal Schmid před Brankou (vor dem Teirl)²⁵. 1590
53. f. 15v 7. dubna skonala Eva, manželka počestného pana Hanuše Langa.
54. f. 15v 4. května skonala v Pánu počestný Kryštof Petsch.
55. f. 16v 2. září se oženil pan Jan Lang s pannou Markétou, dcerou Jiřího Moderstocka.
56. f. 15v 20. září skonala počestný pán Albert Barchanter, Bůh mu budiž milostiv.
57. f. 15v 5. října skonala paní Veronika, manželka Jáchyma Langa.
58. f. 15v 12. listopadu skonala pekař Eliáš Hoffmann, 29. prosince pak po něm jeho manželka.
59. f. 16r 11. ledna skonala mistr Leving (!) Drechsler. 1591
60. f. 16r 24. února měl svatbu Martin Grosch s dcerou Bernarda Kordovanera, při této svatbě byl Jáchym Lang nalezen mrtvý ve svém domě.
61. f. 16r 4. srpna se oženil pan Matouš Schwarzl s Juditou, dcerou pana Hanuše Pesingera.
62. f. 16r 14. listopadu ve 4 hodiny ráno skonala počestný pán Hanuš Pesinger, zdejší měšťan a člen městské rady, Bůh mu budiž milostiv a milosrden.
63. f. 16v 5. ledna skonala ctnostná paní Salomena Rauchová, manželka pana Šebestiána Türnera (Tierner). 1592
64. f. 16v Tohoto dne skonala počestný pán Hanuš Lambacher.
65. f. 16v 31. ledna skonala paní Marta Wagnerová, manželka pana Jindřicha Hetzera.
66. f. 16v 13. června skonala paní Markéta, manželka Tomáše Buka (Buckho).
67. f. 16v 28. června skonala ctnostná paní Anna, pozůstalá vdova po panu Václavu Roučkovi (Rautschka).
68. f. 16v 12. července se oženil David Konrád (Conrad) s paní Reginou Pesingerovou.
69. f. 16v 22. července se na Starém Brně oženil Jiří Nagl s jircháčkou.
70. f. 17r 28. července skonala kmotra mé ženy, paní Regina Čertová (Tzertin), Bůh jí budiž milostiv a milosrden.
71. f. 17r 2. srpna se oženil Oldřich Lilgenblatt s Annou, pozůstalou vdovou po panu Hanuši Lambacherovi.
72. f. 17r 11. srpna byl Michal Stumpfschneider nalezen mrtvý v rybníce v Řečkovicích (Reschkawitz)²⁶; byl již 5. den nevěstný.
73. f. 17r 19. září skonala v Pánu počestný pán Michal Reich, Bůh mu budiž milostiv.
74. f. 17r Tohoto dne skonala paní Voršila Čertová (Tzertin), bývalá manželka pana Tomáše Nagla.
75. f. 17r 22. listopadu se oženil pan Kryštof Čert (Tzerte) s pannou Markétou, pozůstalou dcerou po panu Václavu Roučkovi (Rautschka).

²⁵ Viz. pozn. 19.

²⁶ Dnes část Brna.

76. f. 17r 29. listopadu v 9 hodin v noci hořelo u pana Martina Marka, krejčího.
77. f. 17r 10. ledna se oženil Eliáš Türner (Tierner) s pannou Justinou, bývalou dcerou zemřelého Mikuláše Migla. 1593
78. f. 17v 20. ledna se oženil zlatník Job Tias s dcerou pana Hanuše Nehera.
79. f. 17v 24. ledna vystrojil svatbu s dcerou pana Jakuba Materna Jakub Rauch.
80. f. 17v 8. února skonala počestná paní Markéta, manželka Šimona Pollingera.
81. f. 17v 28. února měl svatbu Pavel Grübler (Kribler) s dcerou pana Jiřího Rabischinera.
82. f. 17v 16. března skonala Jiří Organist, zvaný Bulin, ze Zábrdovic (Abrowicz)²⁷.
83. f. 17v 23. března skonala počestný pán Jiří Myslík (Mislickh) starší, Bůh mu budiž milostiv.
84. f. 17v 16. května skonala Anna, manželka Martina Lebmana, soudního písaře.
85. f. 18r 24. června skonala Jan Křtitel Brivin.
86. f. 18v 25. září skonala manželka Mikuláše.
87. f. 18v 10. října skonala Eliáš Gutmann, Bůh mu budiž milostiv.
88. f. 18v 27. listopadu ve 3 hodiny po obědě skonala Šebestián Cert (Tzerte) z Ořechova (Urhau)²⁸, Bůh mu budiž milostiv.
89. f. 19v 3. září ve 2 hodiny po obědě skonala počestný pán Šebestian Türner (Tierner). 1594
90. f. 19v 23. téhož [září] ráno skonala Regina, dcera Linharta Štátného, žijíc pouhé 2 hodiny, poté zemřela.
91. f. 19v 24. téhož [prosince] skonala paní Regina Čertová (Tzertin), manželka pana Hanuše Brema.
92. f. 19v 15. téhož [ledna] vystrojil svatbu Linhart Tschorn. 1595
93. f. 19v 21. téhož [ledna] skonala paní Anna, manželka pana Martina Wagnera.
94. f. 20r 19. února skonala paní Anna, manželka pana Šimona Grüblera (Kribler); k hrobu ji doprovodili pan Tobiáš Leskauer, pan Hanuš Kleinfelnd, pan Šimon Pollinger, pan Hanuš Greiml, pan Linhart Štátný a David Konrád (Conrad).
95. f. 20r 22. téhož [února] skonala počestný pán Matouš Schwarzl, Bůh mu budiž milostiv.
96. f. 20r 13. března skonala sladovnick Martin Fuchs.
97. f. 20r 29. téhož [března] byli přijati do rady počestní pánové Kryštof Schwanz a Ludvík Černovský (Tzernowsky).
98. f. 20r 15. dubna skonala počestný pán Šebestian Hadinger, Bůh mu budiž milostiv.
99. f. 20r 18. června měl svatbu pan Martin Wagner se svou Justinou.
100. f. 20r 16. července měl svatbu pan Hanuš Brem s paní Magdalenou.
101. f. 20v 21. září skonala manželka Floriana Pravětického (Prawateczkin), 23. téhož byla pochována v kostele sv. Jakuba.
102. f. 20v 8. října se oženil Jakub Kloiber s paní Sabinou Hadingerovou.
103. f. 20v 11. téhož [ledna] skonala mistr krejčí Hanuš Hiller. 1596
104. f. 20v 12. téhož [ledna] skonala paní Sabina Hadingerová, manželka Jakuba Kloibera.
105. f. 20v 26. téhož [ledna] jsem byl u pana Jana Konráda (Conradt) Stora (?) v Králově Polí (Königsfelt)²⁹ v kartouzi (Carthus).

²⁷ Dnes část Brna.

²⁸ Jedná se pravděpodobně o Ořechov u Brna, avšak tento predikát nám u rodiny Certů z jiných dobových pramenů není znám. Srv. *Vollständiges topographisches deutsch-böhmisches Orts-Lexikon der Markgrafschaft Mähren...*, Brünn 1885.

²⁹ Dnes část Brna.

106. f. 21r 12. února skonal počestný pán Jan Sigelius, byl pochován v kostele sv. Jakuba.
107. f. 21r 27. března skonal urozený pán Cyprián Bilecký (Bileczky) z Kroměříže (Cremsier)³⁰.
108. f. 21r 9. června se oženil Štěpán Frýdecký (Frideczky) s paní Jitkou, pozůstalou dcerou po panu Hanuši Pesingerovi, dej jim Bůh štěstí a požehnání.
109. f. 21r Pan Šimon Grübler (Kribler) se oženil s paní Kateřinou Posoldovou, 23. června.
110. f. 21v 25. října se dva krčmáři Hanuš a Pavel, oba plní, zadusili vínem ve sklepě pana Ludvíka Černovského (Tzernowsky), necht se Bůh slítnu nad jejich ubohými dušemi.
111. f. 21v 27. listopadu měl svatbu Vincenc Hampl s Anežkou, dcerou pana Jošta Voglmana.
112. f. 21v 12. ledna se oženil pan Martin Scheibliz s dcerou Ondřeje Schneidera. 1597
113. f. 21v 26. ledna měl svatbu pan Šimon Pollinger s pozůstalou dcerou po panu Hanuši Neherovi.
114. f. 22r 4. téhož [května] se oženil Eliáš Turner (Tierner) s Justinou, pozůstalou dcerou po panu Tomáši Naglovi.
115. f. 23v 17. dubna skonal počestný pán Hanuš Bergawer. 1598
116. f. 23v 17. téhož [května] vystrojil svatbu s dcerou pana Kašpara Kellaua pan Jiřík Scholz.
117. f. 24r 8. ledna skonal počestný pán Martin Markus, Bůh mu budiž milostiv. 1599
118. f. 24r 13. téhož [ledna] skonala pozůstalá vdova po Danielu Erkelovi, Bůh jí budiž milostiv a milosrden.
119. f. 24v 15. února byla přiveдена Janu Bohdanickému (Bohdanitzkhy) do Bystřičky (Wistrzicka)³¹ za účelem sňatku Anežka, pozůstalá dcera po panu Matouši Schwarzlovi.
120. f. 24v 19. února v 6 hodin večer skonala ctnostná katolická paní Jitka, bývalá dcera pana Hanuše Pesingera, a první manželka pana Matouše Schwarzla; v Pánu křesťansky skonala brzy po svém druhém manželovi, panu Štěpánu Frýdeckém (Fridetzky), dej jí Bůh radostné zmrtyýchvstání.
121. f. 25r 28. srpna skonal počestný pán Hanuš Polák, přisedící tohoto roku.
122. f. 25v 7. listopadu ranila mrtvice paní Kateřinu Hüblovou v kostele sv. Petra, kam přišla společně s procesím; druhý den po tom skonala.
123. f. 26r 25. března skonal počestný pan Linhart Tschorn, na Květnou neděli byl pochován. 1600
124. f. 26r 30. března skonala Voršila, manželka pana Jiříka Scholze, bývalá dcera pana Kašpara Kellaua.
125. f. 30r 28. tohoto měsíce [října] skonal počestný Řehoř Schram, zdejší měšťan a sladovnk.
126. f. 30r 29. tohoto měsíce [října] se oženil Jan Migl (Migal) s paní Justinou, pozůstalou vdovou po panu Tobiáši Leskauerovi.
127. f. 30r 30. tohoto měsíce [října] se oženil pan Kryštof Pitzer.
128. f. 30r 6. listopadu zesnula v Pánu vážená, ctnostná paní Dorota, manželka pana Matese Knapa, která do 42 let žila v manželství s jiným, a po ovdovění se provdala za Matese Knapa, Bůh jí dej radostné zmrtyýchvstání.
129. f. 35v Druhou neděli po velikonocích (Misericordia) se oženil pan Hanuš Greimel s pozůstalou vdovou po panu Hanuši Polákoví. 1601

³⁰ Kroměříž — dnes okr. Kroměříž.

³¹ Jedná se pravděpodobně o obec dnes v okr. Vsetín.

130. f. 35v 13. května se oženil pan Mates Knap s paní Annou, pozůstalou vdovou po Řehoři Schramovi.
131. f. 35v 27. května se oženil Augustin Derfler s Annou, pozůstalou dcerou po panu Hanuši Lambacherovi.
132. f. 38r 7. října vystrojil svatbu s dcerou pekaře Bartla Sindersmanna Bartl Hellefeuer.
133. f. 40r 18. téhož [listopadu] vystrojil svatbu s Voršilou, pozůstalou dcerou po panu Matouši Jemnickém Tomáš Z. N.
134. f. 46v 28. června skonala počestný pán, krejčí Hanuš Schartl, Bůh mu budiž milostiv. 1602
135. f. 48r 14. března skonala paní Anna, manželka pana Tomáše Buka (Buckho). 1603
136. f. 54v 16. listopadu kázal u sv. Jakuba kapucínský mnich p. Marek (Marcus) evangelium [sv. Jana] o zkáze a zpusťování, ve svém prvním kázání dostatečně dokázal na Písmu svatém, že papež není Antikrist. Toto kázal 16. listopadu 1603 dvakrát.

Je tedy zřejmé, že Chlumeckým nezveřejněné záznamy Ludwigovy přinášejí množství cenných životopisných údajů převážně o příslušnicích městské honorace v Brně na přelomu 16. a 17. stol., z nichž pak především údaje o úmrtí jednotlivých patricií či jejich manželek (případně i dětí) mají mimořádnou hodnotu, neboť jsou ojedinělým zdrojem informací tohoto druhu pro sledované období.³² Jak tyto údaje, tak relace o uzavřených sňatcích a narození dětí doplňují pestrou mozaiku informací, které přináší doposud vykonaný systematický výzkum pramenů k dějinám Brna.³³ Stav našich současných vědomostí již dovoluje u většiny jmenovaných osob podat souhrnné charakteristiky jejich společenského postavení a majetkového zázemí v širším dobovém kontextu, to však je již nad rámec tohoto příspěvku.³⁴

EDICE (DOPLŇKY) ORIGINALNÍHO TEXTU

1. f. 8r Den 16 Octobris ist verschiden der ersame herr Sebastian Tzerte, dem Gott genad. 1574
2. f. 8r Disses jar den 10 Julii starb herr Mathes Schnabl.
3. f. 8r Diesser (!) jar den (vynecháno místo) starb herr Trabentzy.

³² Matriky zemřelých vedené tehdy jedině u farního kostela sv. Jakuba se z této doby nedochovaly, jejich souvislá řada začíná až roku 1655.

³³ Soustavná pozornost je tomuto období věnována v Archivu města Brna, v minulosti též v Muzeu města Brna (srv. P. Kroupa — J. L. Bílý, *Brněnští sochaři, kameníci a zedníci v letech 1570—1620*, Brno 1987). V Archivu města Brna byla provedena rozsáhlá excerpcie soudobých městských úředních knih. Zde též bylo pro předbělohorské období vypracováno několik diplomových prací, zabývajících se rozbořem tzv. „kopiářů“ městem vystavených písemností, a starší disertační práce analyzující svým významem mimořádné soukromé účetní knihy brněnského kupce z konce 16. stol.

³⁴ Srv. pozn. 4 a 8.

4. f. 8r Den 5 Decembris starb herr Hanrich Ruef.
5. f. 8r Den 4 Decembris starb meister Nikolaus goltschmid.
6. f. 8v Den 26 Januarii hat Lorenz Gulden mit einer von Tischnowitz aus dem kloster hochzeit gemacht. 1575
7. f. 8v Den 30 Januarii hat der Perger aus dem gasthaus vor dem Tierl mit der pani Janin hochzeit gemacht.
8. f. 8v Den 14 Februarii hat Hans Polackh hochzeit.
9. f. 8v Den 21 Martii starb Anna meister Jacobs Fuchs steinmetz hausfrau.
10. f. 8v Den 10 Januarii hat der Gierg Preckhl mit des Bartl Koch handlers tochter in Olmütz hochzeit gehalten. 1577
11. f. 9r Den 3 Februarii hat Matausch (!) Schwartzl mit des herrn Hans Sermansteiners tochter Margaretha hochzeit gehalten.
12. f. 9r Den 19 mai ist verschiden der ersame herr Hans Hirsch burger und des (!) raths (!) zu Olmütz.
13. f. 9r Den 23 Mai ist gestorben die tugentsame frau herrn Hans Klotzmans eliche hausfrau.
14. f. 9v Den 31 Februarii verheirat mein herr sein tochter Regina dem Jonas Hantcha. 1580
15. f. 9v Den 10 Februarii macht Johannes Neanter mit der Marina des Hansen Hapkho tochter zu Olmütz hochzeit, lies sich zu der Wisteritz zusammen geben.
16. f. 10r Den 13 Augusti ist in Gott entschlafen meine Mähm frau Barbora, herrn Hans Sermansteiners hausfrau.
17. f. 10r Den 14 Junii ist verschiden frau Justina, herrn Peter Jankowsky schwester. 1581
18. f. 10v Den 19 Julii starb Waczlaw Zobotetzky.
19. f. 10v Den 5 Augusti ist verschiden die erbare frau herrn Simon Kriblers erste hausfrau.
20. f. 10v Den 17. Septembris hat Abraham Pawli mit des Sebesti fleischhackhers tochter Agnetha hochzeit.
21. f. 10v Den 3 Decembris starb Paul Juijali.
22. f. 10v Den 7 Decembris starb Frantz Prierle.
23. f. 11r Den 21 Januarii macht der Hieronime Hamerl mit der Salomena herrn Jünrdzichs tochter hochzeit. 1582
24. f. 11r Den 4 Februarii hat der Lienhart Siastny (!) mit der jungfrau Salomena herr Sebastian Tierners tochter zu Obrowitz im kloster hochzeit gehabt.
25. f. 11r Den 11 Aprilis ist in Gott verschiden der ersame herr Hanrich Rauckh goltschmidt.
26. f. 11r Den 12 Aprilis ist verschiden der ersame und weiss herr Wolf Nagl.
27. f. 11r Den 26 Mai hat Lorentz Gulden zum andermal hochzeit gehalten.
28. f. 11r Den 12 Julii schlug das wetter bei dem Hans von Schen kirschner ein, zwischen 10 und 11 uhr eben in dem dach, zerschmetert alle gesper und hat auch anheben zu brennen, von oben herab ist es erst in die stuben gefaren.
29. f. 11r Den 20 Julii ist die Barbara herrn Hans Pesingers tochter geborn worden.
30. f. 11v Den 10 Augusti ist verschiden der erbare maister Merten Kesler schneider, dem Gott genad.
31. f. 11v Den 16 Septembris starb herr Bernhart Privin.
32. f. 11v Den 20 Januarii hat herr Michl Reich mit des Michl Schmidt tochter Margaretha, welche zuvor den Bramer gahabt, hochzeit gehalten. 1585
33. f. 11v Den 24 Februarii hat herr Albrecht Parchanter mit der jungfrau Salomena herrn Gabriel Frechen, seligen, nachgelassene tochter hochzeit gehalten.

34. f. 12r Den 26 Mai hat Abraham Sermansteiner mit der Katharina, gewesene herrn Lorentz Steirkho hausfrau, hochzeit gehalten.
35. f. 12r Den 30 Decembris ist verschiden der ersame weisse herr Casper Kellau, dem Gott genad.
36. f. 12v Den 29 Junii hat Merten Wagner mit der jungfrau Anna des Valten Jane von der Neustif tochter hochzeit gehalten. 1586
37. f. 12v Den 13 Julii hat Hans Brem goltschmidt mit der jungfrau Regina Tzertin hochzeit gehabt.
38. f. 13r Den 17 Augusti ist verschiden der edl und ehrnvest herr Elias Schatervan, dem Gott genad.
39. f. 13v Den 11 Januarii macht Jacob von Hoff kupfersmied mit des Wentzl Seitz tochter hochzeit. 1587
40. f. 13v Den 12 Mai ist in Gott entschlafen die erbare matrona frau Anna Wagnerin alias geschmeidlerin.
41. f. 13v Den 13 Mai ist verschiden frau Urschula herrn Hans Stotz hausfrau.
42. f. 13v Den 19 Julii ist in Gott entschlafen der ersame herr Markus Kleinfendt.
43. f. 13v Den 26 Septembris ist verschiden der edl und ehrnveste herr Florian Prawaticzkhy, dem Gott der allmechtig genedig und barmhertzig sein seele.
44. f. 14r Den 16 Octobris hat Martin Metzl zu Wischau hochzeit gemacht. 1588
45. f. 14r Den 3 Novembris in Gott selig entschlafen der ersame herr Wolf Stadler, dem Gott genedig sei.
46. f. 14v Den 29 Januarii macht Lorentz Austerlitzer goltschmidt mit der Paul Prockhschin frau Elischka hochzeit. 1589
47. f. 14v Den 11 Aprilis ist verschiden die ernhefte (!) tugende frau Barbara Standlin, der Gott genedig sei.
48. f. 14v Den 20 Aprilis ist des Gerhardt Hartenackh goltschmidts sein hausfrau verschiden, ein tochter Bartl Fischers kirchners alhier.
49. f. 15r Den 25 Julii ist in Gott verschiden frau Catharina, herrn David Reis hausfrau.
50. f. 15r Den 25 Augusti ist verschiden der ersame herr Waczlaw Rautschka.
51. f. 15r Den 28 Novembris ist in Gott verschiden der ersame und weisse herr Thoma Nagl.
52. f. 15r Den 7 Januarii ist verschiden der erbare meister Michl Schmidt vor dem Tierl. 1590
53. f. 15v Den 7 Aprilis ist verschiden des ersamen herrn Hans Lang hausfrau Ewa.
54. f. 15v Den 4 Mai ist in Gott verschiden der erbare Christof Petsch.
55. f. 15v Den 2 Septembris hat herr Johannes Lang mit der jungfrau Margaretha des Giergen Moderstockhs tochter hochzeit gehalten.
56. f. 15v Den 20 Septembris ist verschiden der ersame herr Albrecht Parchanter, dem Gott genad.
57. f. 15v Den 5 Octobris ist die frau Veronica Joachim Langs hausfrau verschiden.
58. f. 15v Den 12 Novembris ist verschiden Elias Hoffman peckh, den 29 Decembris hernach sein ehliche hausfrau.
59. f. 16r Den 11 Januarii ist verschiden meister Leving (!) Drechsler. 1591
60. f. 16r Den 24 Februarii hat Merten Grosch hochzeit gehabt mit des Bernhardt Kardiwaners tochter, auf disen (!) hochzeit ist Joachim Lang todt in seinem haus gefunden worden.
61. f. 16r Den 4 Augusti hat herr Matausch (!) Schwartzl mit der Judith herrn Hans Pesingers tochter hochzeit gehalten.
62. f. 16r Den 14 Novembris frü umb 4uhr ist verschiden der ersame herr Hans Pesinger, burger und rathsfreindt alhier, dem Gott genedig und barmhertzig sei.

63. f. 16v Den 5 Januarii ist verschiden die tugendsame frau Salomena Rauchin, herrn Sebastian Tjerners hausfrau. 1592
64. f. 16v Disen tag ist verschiden der ersame herr Hans Lambacher.
65. f. 16v Den 31 Januarii ist verschiden frau Martha Wagnerin, herrn Hanrich Hetzers hausfrau.
66. f. 16v Den 13 Junii ist verschiden frau Margaretha, herrn Thoma Buckho hausfrau.
67. f. 16v Den 28 Junii ist verschiden die tugentsame frau Anna, herr (!) Wentzl Rautschka nachgelassen (!) witib.
68. f. 16v Den 12 Julii hat David Conrad mit der frau Regina Pessingerin hochzeit gehalten.
69. f. 16v Den 22 Julii hat der Gierg Nagl mit der weisgerberin in AltBrün hochzeit gehalten.
70. f. 17r Den 28 Julii ist verschiden mein frau gefater, frau Regina Tzertin, Gott sei ir genedig und barmhertzig.
71. f. 17r Den 2 Augusti hat Ulrich Lilgenblat mit der Anna, herrn Hans Lambachers nachgelasene witib, hochzeit gehalten.
72. f. 17r Den 11 Augusti ist man den Michl Stumpfschneider in dem teicht zu Reschkawitz todt gefunden worden, ist 5. tag verloren worden.
73. f. 17r Den 19 Septembris ist in Gott verschiden der ersame herr Michl Reich, dem Gott genad.
74. f. 17r Disen tag ist verschiden frau Urschula Tzertin, ein (!) gewesene hausfrau herrn Thoma Nagl.
75. f. 17r Den 22 Novembris hat herr Christof Tzerte mit der jungfrau Margaretha, herrn Wentzl Rautschka nachgelassene tochter hochzeit gehalten.
76. f. 17r Den 29 Novembris umb 9 uhr in der nacht brent es bei dem herrn Mert Markus schneider.
77. f. 17r Den 10 Januarii hat Elias Tierner mit der jungfrau Justina, herrn Nikolasch Migel seligen tochter, hochzeit gehalten. 1593
78. f. 17v Den 20 Januarii hat Job Tias goldtschmidt mit des herrn Hans Neher tochter hochzeit gehalten.
79. f. 17v Den 24 Januarii hat Jacob Rauch mit des herr (!) Jacob Matern tochter hochzeit gemacht.
80. f. 17v Den 8 Februarii ist verschiden die erbare frau Margaretha, Simon Pollingers hausfrau.
81. f. 17v Den 28 Februarii hat Paul Kribler mit des herrn Giergen Rabischiners tochter hochzeit gehabt.
82. f. 17v Den 16 Martii ist verschiden der Gierg Organist, Bulin genandt, zu Abrowitz.
83. f. 17v Den 23 Martii ist verschiden der ersame herr Gierg Mislickh der elter, dem Gott genad.
84. f. 17v Den 16 Mai ist verschiden des Merten Lebman gerichtschreibers hausfrau Anna genandt.
85. f. 18r Den 24 Junii verschid Johanes Babtista Brivin.
86. f. 18v Den 25 Septembris ist dem Nikulasch sein hausfrau verschiden.
87. f. 18v Den 10 Octobris ist verschiden Elias Guetman, den Gott genad.
88. f. 18v Den 27 Novembris umb 3 uhr nach mitag ist verschiden Sebastian Tzerte von Urhau, dem Gott genad.
89. f. 19v Den 3 Septembris umb 2 uhr nach mitag ist verschiden der ersame herr Sebastian Tierner. 1594
90. f. 19v Den 23 dito /Septembris/ ist verschiden Regina, herrn Lienhart Stiastny tochter, frü in 2 stunden lebendig und todt.
91. f. 19v Den 24 dito /Decembris/ ist verschiden frau Regina Tzertin, herrn Hans Brem ehliche hausfrau.
92. f. 19v Den 15 dito /Januarii/ macht Lienhart Tschorn hochzeit. 1595
93. f. 19v Den 21 dito /Januarii/ ist verschiden frau Anna, /herrn/ Mert Wagners hausfrau.

94. f. 20r Den 19 Februarii ist verschiden frau Anna herrn Simon Kriblers hausfrau, haben sie zu erden getragen herr Tobias Leskauer, h/err/ Hans Kleinfeindt, h/err/ Simon Polinger, herr Hans Greimbl, h/err/ Lienhart Stiatny und David Conrad.
95. f. 20r Den 22 dito /Februarii/ ist verschiden der ersame herr Matausch (!) Schwartzl, dem Gott genad.
96. f. 20r Den 13 Martii ist verschiden Mert Fuchs meltzer.
97. f. 20r Den 29 dito /Martii/ sundt (!) im rath genumen worden worden (!) die erbaren Christof Schwantz und Ludwig Tzernowsky.
98. f. 20r Den 15 Aprilis ist verschiden der ersame herr Sebastian Hadinger, dem Gott genad.
99. f. 20r Den 18 Junii hat herr Mart Wagner mit seiner Justina hochzeit gehabt.
100. f. 20r Den 16 Julii hat herr Hans Brem mit der frau Magdalena hochzeit gehabt.
101. f. 20v Den 21 Septembris verschid frau Florianin Prawateczkin, den 23 dito in s. Jacob kirchen begraben.
102. f. 20v Den 8 Octobris hat Jacob Kloiber mit der frau Sabina Hadingerin hochzeit gehalten.
103. f. 20v Den 11 dito /Januarii/ verschid meister Hans Hiller schneider. 1596
104. f. 20v Den 13 dito /Januarii/ ist verschiden frau Sabina Hadingerin, Jacob Kloibers hausfrau.
105. f. 20v Den 26 dito /Januarii/ war ich bei dem herrn Johanes Conrardt stor (!) zu Königsfelt in der Carthus.
106. f. 21r Den 12 Februarii ist verschiden der achbare herr Johannes Si-gelius, zu s. Jacob in der kirchen begraben.
107. f. 21r Den 27 Martii ist verschiden der edl herr Ciprian Biletzky von Crembsier.
108. f. 21r Den 9 Junii hat Stefan Fridetzky mit der frau Judith, ein (!) gewesene tochter herrn Hans Pesinger seligen, hochzeit gehalten, Gott verleich inen glückh und segen.
109. f. 21r Hat herr Simon Kribler mit frau Catharina Posoldin hochzeit gehalten, den 23 Junii.
110. f. 21v Den 25 Octobris sündt zwei schenckhen Hans und Paul in des herrn Ludwig Tzernowsky keller von dem wein erstickht woren (!), alle beide voll, Gott erbarmb sich der armen seelen.
111. f. 21v Den 27 Novembris hat Vincentz Hampl mit dem herrn Jobst Voglman tochter Agnetha hochzeit gehabt.
112. f. 21v Den 12 Januarii hat herr Mert Scheiblitze hochzeit gehalten mit des Andreas Schneiders tochter. 1597
113. f. 21v Den 26 Januarii hat herr Simon Poliinger mit des herrn Hans Neher seligen tochter hochzeit gehalten.
114. f. 22r Den 4 dito /Mai/ hat Elias Tierner mit des herrn Thoma Nagl seligen tochter Justina hochzeit gehalten.
115. f. 23v Den 17 Aprilis ist verschiden der erbare Hans Pergauer. 1598
116. f. 23v Den 17 dito /Mai/ macht herr Gierzik Scholtz mit des herrn Casper Kellau tochter.
117. f. 24r Den 8 Januarii ist verschiden der ersame herr Mert Markus, dem Gott genad.
118. f. 24r Den 13 dito /Januarii/ ist verschiden des Daniel Erkhel seligen nachgelasene witfrau, der Gott genedig und barmhertzig sei.
119. f. 24v Den 15 Februarii hat man den Jane Bohdanitzky die Angles, herrn Matausch (!) Schwartzl nachgelasene tochter, noch (!) Wistrickha zu einem ehrgemahel gefüret.
120. f. 24v Den 19 Februarii zum abent umb 6 uhr ist verschiden die tudent-same catolische frau Judith, ein (!) gewesene tochter herrn Hans Pesinger und erstlichen ein gemahel (!) herrn Matausch (!)

- Schwartzl, hernach bei herrn Stefan Fridetzky sein ehliche gemahel (!), in Gott cristlichen verschiden, Gott verleich ir ein fröliche auferstehung.
121. f. 25r Den 28 Augusti ist verschiden der ersame herr Hans Polackh, ein sitzender dieses jars.
122. f. 25v Hat der schlag den 7 Novembris in der kirch auf s. Peterperg die frau Catharina Hiblin getroffen, da man mit der procession hinauf ist gegangen, den andern tag hernach verschiden.
123. f. 26r Den 25 Martii ist verschiden der ersame herr Lienhart Tschorn, ist am Palmsonntag begraben worden. 1600
124. f. 26r Den 30 Martii ist verschiden des herrn Gierzikh Scholtz sein (!) Hausfrau Urschula, ein (!) gewesene tochter herr (!) Casper Kellau seligen.
125. f. 30r 28 disses monats /Octobris/ ist verschiden der erbare Berger Schram, burger und meltzer alhier.
126. f. 30r 29 dis/ses/ monat (!) /Octobris/ hat Johannes Migal mit der frau Johanckha hern (!) Tobias Leskauer nachgelase/ne/ witib hochzeit gehalten.
127. f. 30r 30 dis/ses/ monats /Octobris/ hat herr Christof Pitzer seine hochzeit gehalten.
128. f. 30r 6 Novembris ist in Gott selig entschlafen die ehrntugentsame frau Dorothea, herrn Mathes Knapen ehliche hausfrau, welche in die 42 jar mit ein ander ehliche gelebt haben und ledig zusammen sündt kumen, Gott verleich ir ein freliche auferstehung.
129. f. 35v Den sonntag Misericordia hat herr Hans Greiml mit des herr (!) Hans Polackhen nachgelasene witib hochzeit gehalten. 1601
130. f. 35v Den 13 Mai hat herr Mathes Knap mit frau Anna, Greger (!) Schrams hinderlasse (!) witib hochzeit gehalten.
131. f. 35v Den 27 Mai hat Augustin Derfler mit des herr (!) Hans Lambacher seligen tochter Anna hochzeit gehalten.
132. f. 38r Den 7 Octobris macht Bartl Hellefeuer mit des Bartl Sindermans peckhen tochter hochzeit.
133. f. 40r Den 18 dito /Novembris/ macht Thomas Z. N. mit des herrn Matausch (!) Jemnitzky seligen nachgelassene tochter Urschula hochzeit.
134. f. 45v Den 28 Junii ist verschiden der ersame herr Hans Schartl scheid, dem Gott genad. 1602
135. f. 48r Den 14 Martii ist verschiden frau Anna Herrn Thoma Buckho hausfrau. 1603
136. f. 54v Den 16 Novembris hat bei s. Jacob ein capuciner mönich p. Marcus gepredigt und das ewangelium/ von greuel und verwüstung in seiner ersten predig genugsam probirt aus göttlicher schrift, das der babst der anthicrist nit sei und diser verzeichnet wirst finden vornen. Im 1603 jar den 16 Novembris ist 2 mal verzeichnet. 1604

Při přepisu německého textu bylo užito transkripčních pravidel, jež jsou součástí Zásad popisu rukopisů, uveřejněných Komisí pro soupis a studium rukopisů Ústředního archivu ČSAV ve Sborníku Národního muzea, řada C, sv. 28, 1983, s. 86–87.

Po konzultaci s prof. PhDr. Zd. Masaříkem, DrSc., z Ústavu germanistiky a nordistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, jemuž tímto děkujeme za laskavé přehlédnutí textu a připomínky, bylo sjednoceno v německých výrazech psaní „y“ a „i“.

**BISHER NICHT EDIERTE AUFZEICHNUNGEN AUS DER
CHRONIK DES BRÜNNER APOTHEKERS GEORG LUDWIG
(1574—1603)**

Im Archiv der Stadt Brünn ist unter Sign. 7245 in der Handschrifter- und Amtsbüchersammlung der Stadt Brünn eine bedeutende Handschrift zum Studium der gesellschafts-politischen Verhältnisse in Brünn in der 2. Hälfte des 16. Jh. und am Anfang des 17. Jh., nämlich die sog. Chronik des Apothekers Georg Ludwig aus den Jahren 1555—1604, aufbewahrt. Vergleicht man die gegen Mitte des 19. Jh. von J. Chlumecky erstellte Edition dieser Handschrift mit dem Original der Chronik, ist man mit der Tatsache überrascht, daß insgesamt 136 Aufzeichnungen (ca. 25% von Gesamtzahl) mit verschiedensten biographischen Daten von Chlumecky unterlassen wurden. Der Editor verletzte also die Kompaktheit des historischen Dokuments und seine Elimination war darüber hinaus insoweit zufällig, daß er selbst diejenige Daten über Personen nicht in Betracht zog, die ihm aus anderen Aufzeichnungen bekannt waren, und von denen er selbst wissen mußte, daß diese bedeutendere Patrizier betroffen hatten. Darüber hinaus, den heutigen Stand der Kenntnisse von der gesellschaftlichen Struktur der Stadt an der Wende des 16. und 17. Jh. und von einzelnen bedeutenden Persönlichkeiten des damaligen Geschehens auch diejenige Erwähnungen geeignet ergänzen, die er zu seiner Zeit als unbedeutend betrachten konnte. Wir haben also für notwendig gehalten, die ursprüngliche Ausgabe der Ludwigs Chronik in einer Ergänzungsedition (mit angeschlossener tschechischer Übersetzung für eine breitete Forscheröffentlichkeit) zu komplettieren.

